

آیین نامه یکپارچه آموزشی دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری (برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ و پس از آن)

مقدمه

با استناد به قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۳/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی و در اجرای مفاد ۲ سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران (موسوم به طرح آمایش) مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی، آیین‌نامه دوره‌های تحصیلی به شرح زیر تدوین می‌گردد. این آیین‌نامه‌ها در دو بخش عمومی (در مورد دانشجویان تمامی دوره‌ها شامل کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) و اختصاصی (مربوط به یک دوره) همراه با پیوست تعاریف، تنظیم شده است.

ماده ۱. (ماده ۱ و). هدف

هدف از تدوین این آیین‌نامه، انتظام بخشیدن به امور تحصیلی دانشجویان از طریق تعیین چارچوب قانونی برای اجرای هماهنگ، یکپارچه و صحیح برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی کشور به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص، متعهد، آشنا با علم و آخرین دستاوردهای علمی و منطبق با نیازهای جامعه، در راستای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های موجود برای ارتقای سطح کیفی آموزش و پژوهش در دوره‌ی کاردانی/ کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی است. دوره‌های تخصصی «دکتری عمومی رشته دامپزشکی» و «دستیاری دوره‌های تخصصی» یا شیوه‌های پذیرش مانند «کارشناسی ارشد پیوسته»، «دکتری مستقیم» و «دکتری پیوسته» دارای مقررات ویژه خود هستند و از آیین‌نامه‌های جداگانه پیروی می‌کنند.

بخش نخست: مواد عمومی

ماده ۲ (ماده ۲ و). شرط ورود به دانشگاه، تأیید شایستگی‌های عمومی از طریق پذیرفته شدن در آزمون ورودی یا کسب پذیرش از دانشگاه طبق ضوابط و مقررات مصوب وزارت است.

تبصره ۱. پذیرش دانشجو از طریق استعدادهای درخشان، تبدیل خارج به داخل و پذیرش داوطلبان خارجی مطابق آیین‌نامه‌ها و مصوبات مراجع ذی‌ربط انجام می‌شود.

ماده ۳ (ماده ۳ و). آموزش در دانشگاه مبتنی بر نظام واحدی است.

تبصره ۱. تدریس و ارزشیابی در دانشگاه به زبان فارسی است. دانشگاه اختیار دارد در صورت توانایی، برنامه درسی مصوب شورای عالی برنامه ریزی آموزشی را برای دانشجویان خارجی در صورتی که به حد نصاب لازم برای تشکیل کلاس برسند با رعایت ضوابط و مقررات مربوط، به زبان انگلیسی ارائه نماید.

تبصره ۲. ارائه هر ماده درسی تخصصی (به غیر از سمینار، پروژه، پایان نامه و رساله) فقط یک‌بار در هر سال تحصیلی مجاز می‌باشد.

تبصره ۳. تعداد واحدهای هر نیمسال تحصیلی، شامل کلیه واحدهای درسی مانند دروس جبرانی، دروس اصلی، سمینار و دروس جبران معدل می‌باشد.

- ماده ۴ (ماده ۴ و).** دانشگاه موظف است برای دوره‌ای که مجوز آن را از مراجع قانونی دریافت نموده است، دانشجو بپذیرد و فقط برنامه‌های آموزشی و درسی که براساس ضوابط ابلاغی وزارت تدوین گردیده است، را اجرا نماید.
- ماده ۵.** برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درباره زمان انتخاب واحد، شروع نیمسال، چگونگی و زمان حذف و اضافه، حذف اضطراری دروس، اعلام و ثبت نمره دروس نظری و عملی، تاریخ تجدید نظر و غیره بر اساس تقویم آموزشی دانشگاه انجام می‌شود.
- ماده ۶.** چگونگی و ترتیب ارائه برنامه آموزشی هر دوره و رشته/گرایش با رعایت پیش‌نیاز (تقدم و تاخر) هر درس طبق برنامه درسی مصوب بر عهده گروه آموزشی است.
- تبصره ۵.** دانشجو در آخرین نیمسال تحصیلی از رعایت مقررات مربوط به رعایت پیش‌نیاز معاف است.
- ماده ۷.** ثبت نام نکردن دانشجو در هر نیمسال تحصیلی، انصراف از تحصیل محسوب می‌شود.
- تبصره ۵.** آموزش دانشکده موظف است حداکثر ۲ هفته پس از حذف و اضافه نسبت به ثبت عدم مراجعه دانشجویان فاقد انتخاب واحد اقدام نماید.
- ماده ۸ (ماده ۵ و).** آموزش رایگان برای هر دانشجو در هر دوره تحصیلی صرفاً یک بار امکان‌پذیر است.
- تبصره ۱.** چنانچه دانشجویی قبلاً در یک دوره تحصیلی از مزایای آموزش رایگان بهره‌مند شده باشد، در صورت پذیرش مجدد در همان دوره، ادامه تحصیل وی در قالب روزانه شهریه‌پرداز و بر اساس تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی خواهد بود.
- تبصره ۲.** دانشجوی کارشناسی ارشد یا دکتری مشمول آموزش رایگان، در صورت حذف غیر موجه درس به تشخیص دانشگاه یا به دست نیاوردن نمره قبولی در هر درس، برای انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین آن، موظف به پرداخت هزینه‌ی درس مطابق تعرفه‌ی دانشجویان نوبت دوم همان ورودی است.
- ماده ۹ (ماده ۶ و).** حضور دانشجو در تمام جلسه‌های کلاس درس دوره‌های تحصیلی حضوری الزامی است.
- تبصره ۱.** هر نیمسال تحصیلی هجده هفته، شامل شانزده هفته آموزش و دو هفته ارزشیابی پایان نیمسال است.
- تبصره ۲:** اگر دانشجو در درسی بیش از سه - شانزدهم جلسات کلاس و یا در جلسه امتحان پایان نیمسال درسی غیبت کند، نمره آن درس صفر خواهد شد.
- ماده ۱۰ (ماده ۷ و).** عملکرد تحصیلی دانشجو در هر درس، توسط عضو هیات علمی یا مدرس همان درس و براساس حضور در کلاس و فعالیت تعریف شده در سرفصل، انجام تکالیف و نتایج آزمون کتبی مرحله‌ای و پایانی برای دروس نظری و نظری - عملی در هر نیمسال تحصیلی صورت می‌پذیرد.
- تبصره ۱ (تبصره ۵ - و).** برگزاری آزمون کتبی برای درس‌های نظری الزامی است.
- تبصره ۲.** برگزاری امتحان میان‌ترم یا ارزیابی مستمر برای دروس نظری یا نظری - عملی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد الزامی است.
- تبصره ۳.** تنظیم صورت جلسه امتحان برای کلیه دروس اعم از نظری، عملی و نظری - عملی الزامی است.

تبصره ۴. مدرس هر درس موظف است گزارش نمره ارزیابی نهایی درس دانشجویان را ظرف مدت ۱۰ روز پس از برگزاری آخرین امتحان پایان نیمسال، در سامانه آموزش ثبت نهایی نماید.

تبصره ۵. نمره هر درس، حداقل سه روز پس از ثبت موقت و رسیدگی به اعتراض دانشجویان قابل نهایی شدن است.

تبصره ۶. چنانچه دانشجویی تقاضای تجدید نظر در نمره درسی را داشته باشد می تواند ظرف ۴۸ ساعت از زمان ثبت موقت، تقاضای تجدید نظر خود را در سامانه آموزش ثبت نماید. مدرس درس نیز موظف است تا قبل از اتمام بازه ثبت نهایی نمرات، به درخواست های دانشجویان رسیدگی و اشتباهات احتمالی را برطرف و در صورت لزوم برگه های امتحانی را به رویت دانشجو برساند و سپس نمرات را ثبت نهایی نماید.

تبصره ۷. نمرات دروس پروژه، تمرین دبیری، کارآموزی، کارورزی، عملیات صحرائی، کار در عرصه و دروسی که در برنامه درسی مصوب توام با تکلیف پژوهشی ارائه می شود (که مورد تایید اداره کل آموزش قرار گرفته است)، می بایست حداکثر تا ۴۵ روز پس از برگزاری آخرین امتحان پایان نیمسال، ثبت نهایی شود.

تبصره ۸. نمره درس پس از نهایی شدن به هیچ وجه قابل تغییر نمی باشد.

تبصره ۹. دانشجویی که در هر نیمسال در یک یا چند درس، نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسال های بعدی، درس یا دروس مذکور را با نمره قبولی بگذرانند، نمره یا نمره های مردودی قبلی در ریز نمرات تحصیلی دانشجو، باقی می ماند. این نمره ها در محاسبه میانگین کل دوره بی اثر و تنها آخرین نمره قبولی در آن درس ملاک محاسبه میانگین کل دوره خواهد بود.

تبصره ۱۰. استفاده از تسهیلات تبصره ۹ این ماده، باعث از بین رفتن سوابق مشروطی از نیمسال یا نیمسال های قبل نمی شود.

تبصره ۱۱. تسهیلات تبصره ۹ شامل دانشجویانی که به دلیل تقلب و یا حکم کمیته انضباطی، نمره مردودی دریافت می کنند، نمی شود.

تبصره ۱۲. تسهیلات تبصره ۹ شامل دانشجویانی که به دلیل غیبت غیر موجه در طول ترم، غیبت غیر موجه در جلسه امتحان درس یا عدم گزارش نمره در مهلت مقرر قانونی، نمره صفر گرفته اند، نمی شود.

تبصره ۱۳. مدرس موظف است برگه های امتحانی هر درس را به عنوان سابقه درس، حداقل تا دو نیمسال تحصیلی، نزد خود نگهداری نماید.

ماده ۱۱ (ماده ۸ و). سقف مدت مجاز تحصیل در هر دوره محدود است و با اتمام سنوات مجاز، امکان تحصیل در آن دوره از دانشجو سلب می شود.

تبصره ۱. (تبصره ۹). ادامه تحصیل دانشجویی مشروط در «سنوات مجاز» منوط به تأیید مراجع قانونی دانشگاه است.

تبصره ۲. در شرایط خاص (مانند مرخصی زایمان، مرخصی پزشکی در صورت تأیید پزشک معتمد دانشگاه، مأموریت همسر یا والدین)، شورای آموزشی دانشگاه می تواند حداکثر دو نیمسال را در قالب مرخصی بدون احتساب سنوات بررسی نماید. تصمیم گیری در خصوص نیمسال های مازاد بر عهده کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه می باشد.

ماده ۱۲. دانشجوی می تواند با رعایت سنوات مجاز تحصیل از مرخصی تحصیلی استفاده کند. حداکثر مدت مرخصی تحصیلی با احتساب در سنوات تحصیلی برای دانشجوی کاردانی یک نیمسال، کارشناسی دو نیمسال، کارشناسی ارشد یک نیمسال و برای دکتری دو نیمسال است.

تبصره ۱. دانشجوی قهرمان ورزشی بشرط حضور در اردو یا مسابقات و دارا بودن سایر شرایط قانونی می تواند با نظر موافق دانشگاه از یک نیمسال مرخصی تحصیلی اضافه استفاده نماید.

تبصره ۲. درخواست مرخصی باید قبل از شروع نیمسال تحصیلی به گروه آموزشی تسلیم شود و پس از موافقت گروه آموزشی، به آموزش دانشکده ارسال شود.

تبصره ۳. درخواست مرخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی می بایست پس از تایید استاد راهنما، به گروه آموزشی تسلیم شود و پس از موافقت گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، به آموزش دانشکده ارسال شود.

تبصره ۴. در صورتیکه درخواست مرخصی تحصیلی دانشجو، قبل از شروع نیمسال وصول گردد، ضمن حذف دروس انتخاب شده، برای وی مرخصی با احتساب سنوات و چنانچه درخواست مرخصی تحصیلی دانشجو، پس از شروع نیمسال وصول گردد، برای وی حذف ترم ثبت خواهد شد.

تبصره ۵. چنانچه درخواست مرخصی دانشجوی نوبت دوم (شبانه)، قبل از موعد حذف و اضافه وصول گردد، تنها شهریه ثابت را پرداخت خواهد کرد. ولی اگر درخواست مرخصی ایشان پس از حذف و اضافه وصول گردد، علاوه بر شهریه ثابت، باید شهریه متغیر واحدهای اخذ شده را نیز پرداخت نماید.

تبصره ۶. دانشجوی در سنوات تمدید شده نمی تواند از مرخصی تحصیلی یا حذف ترم استفاده کند.

ماده ۱۳. دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، باید درخواست انصراف خود را شخصاً و به صورت کتبی به آموزش دانشکده تسلیم کند. دانشجو مجاز است فقط برای یک بار و تا یک ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می شود.

تبصره ۱. آموزش دانشکده موظف است تقاضای مکتوب انصراف از تحصیل دانشجو را در دبیرخانه دانشکده ثبت نماید و پس از اتمام فرصت بازگشت، انصراف دانشجو را به اداره کل آموزش اعلام نماید.

تبصره ۲. در صورتیکه تقاضای دانشجو قبل از پایان حذف و اضافه صورت گیرد پس از صدور حکم انصراف، کلیه دروس آن نیمسال از کارنامه دانشجو حذف می گردد.

تبصره ۳. پس از ابلاغ انصراف دانشجو با رعایت مفاد تبصره فوق، بازگشت به تحصیل دانشجو ممکن نخواهد بود.

بخش دوم: مواد اختصاصی

الف- دوره های تحصیلی کاردانی / کارشناسی

ماده ۱۴ (ماده ۹ و). مدت مجاز تحصیل در دوره کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته ۴ نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته ۸ نیمسال است.

- تبصره ۱ (تبصره و).** دانشگاه اختیار دارد مدت مجاز را حداکثر تا ۲ نیمسال افزایش دهد.
- تبصره ۲.** افزایش مدت مجاز تحصیل برای دوره کاردانی و کارشناسی پیوسته یک نیمسال و برای کارشناسی پیوسته حداکثر ۲ نیمسال می باشد.
- تبصره ۳.** شهریه ثابت و متغیر سنوات اضافه طبق تعرفه دانشجویان نوبت دوم از دانشجویان مشمول آموزش رایگان دریافت می شود.
- ماده ۱۵ (ماده ۱۰ و).** تحصیل همزمان دانشجوی دوره کارشناسی به شیوه حضوری در کلیه دانشگاهها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.
- تبصره ۱۵ (تبصره و).** دانشجوی دوره کارشناسی می تواند همزمان در دوره های غیر حضوری که منتهی به مدرک تحصیلی می شود، تحصیل کند.
- تبصره ۲.** دانشگاه اختیار دارد حداکثر ده درصد از واحدهای درسی هر دوره را با اولویت دروس پایه و عمومی به صورت الکترونیکی (مجازی) با تاکید بر محتوای الکترونیکی و رعایت استانداردهای مصوب وزارت ارائه نماید.
- تبصره ۳.** مهمانی دانشجویان در دوره های الکترونیکی (مجازی) پس از تأیید گروه آموزشی، صرفاً در بازه تابستان یا به صورت تک-درس در نیمسال تحصیلی در دانشگاه های دولتی مجاز می باشد.
- تبصره ۴. (تبصره و).** تحصیل همزمان دانشجویان استعدادهای درخشان دوره کارشناسی براساس مصوبات مراجع قانونی وزارت انجام می شود.
- ماده ۱۶ (ماده ۱۱ و).** انتخاب حداقل ۱۲ واحد در هر نیمسال برای دانشجو الزامی است.
- تبصره ۱ (تبصره و).** در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حد نصاب شود، آن نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می شود.
- تبصره ۲.** حداکثر واحد مجاز انتخابی در هر نیمسال ۲۰ واحد است. اگر میانگین نمرات دانشجویی در یک نیمسال تحصیلی حداقل ۱۷ باشد، در این صورت دانشجو با تایید گروه آموزشی در نیمسال تحصیلی بعد می تواند حداکثر تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.
- تبصره ۳.** چنانچه دانشجو در نیمسال آخر برای دانش آموختگی حداکثر ۲۴ واحد درسی باقی داشته باشد به شرطی که میانگین کل وی بالای ۱۲ باشد، می تواند تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.
- تبصره ۴.** حداکثر واحد مجاز انتخابی در بازه تابستان ۶ واحد درسی است. در شرایط خاص که دانشجو با گذراندن حداکثر ۸ واحد درسی دانش آموخته شود، با تایید گروه آموزشی می تواند واحدهای مذکور را در دوره تابستان اخذ نماید.
- تبصره ۵.** اخذ واحد کارآموزی به همراه واحدهای درسی در بازه تابستان ممنوع است.
- تبصره ۶.** دانشجو هم زمان نمی تواند از مفاد تبصره ۳ و ۴ این ماده استفاده کند.
- تبصره ۷.** در صورتی که واحدهای انتخابی یا باقی مانده دانشجو در پایان حذف و اضافه به تشخیص گروه آموزشی بنا به دلایل موجه و خارج از اراده دانشجو به کمتر از ۱۲ واحد درسی برسد در این صورت این نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل در سنوات تحصیلی وی

محسوب می‌شود؛ اما در مشروط شدن یا ممتاز شدن دانشجوی بی‌تاثیر است (به عبارتی دیگر در شرایط مذکور اگر میانگین دانشجوی کمتر از ۱۲ شد مشروط نیست و اگر ۱۷ و بالاتر شد ممتاز محسوب نمی‌شود).

تبصره ۸. چنانچه دانشجوی به عمد، حد نصاب ۱۲ واحد را تا پایان حذف و اضافه رعایت نکند، آموزش دانشکده موظف است حداکثر یک هفته پس از حذف و اضافه کلیه دروس دانشجوی در آن نیمسال را حذف نموده و برای آن نیمسال مرخصی با احتساب سنوات منظور نماید.

تبصره ۹. دانشجوی مشمول تبصره ۳ و ۷ این ماده حق شرکت در حذف اضطراری را نخواهد داشت.

ماده ۱۷. در صورتی که دانشجوی در آخرین نیمسال تحصیلی برای دانش آموختگی حداکثر دو درس نظری داشته باشد با تایید گروه آموزشی و با رعایت سقف واحدهای آن نیمسال می‌تواند دروس را به صورت معرفی به استاد بگذراند.

تبصره ۱. چنانچه دانشجویی قبلاً یک درس نظری- عملی را اخذ ولی نمره قبولی کسب نکرده باشد اما دوره عملی درس فوق را گذرانده باشد، می‌تواند با رعایت مفاد این ماده، بخش نظری آن درس را به صورت معرفی به استاد اخذ نماید.

تبصره ۲. استاد موظف است از دانشجوی مشمول این ماده امتحان هر دو بخش عملی و نظری را اخذ و نمره آن را یک جا اعلام نماید.

تبصره ۳. امتحان درس معرفی به استاد تحت نظر آموزش دانشکده و هر هفته در یک روز و ساعت مشخص و با تنظیم صورت جلسه برگزار می‌گردد. در ضمن دروس معرفی به استاد باید در طول نیمسال تحصیلی و حداکثر تا پایان امتحانات ارائه و امتحان آن برگزار گردد. دروسی که به صورت معرفی به استاد در بازه تابستان ارائه می‌شود نیز حداکثر تا ۳۱ شهریور همان سال باید ثبت و نمرات آن حداکثر تا پایان هفته دوم مهر ماه اعلام شود. لازم به ذکر است درس یا دروس معرفی به استاد صرفاً باید در گروه صفر تعریف شود.

ماده ۱۸. تعداد واحدهای جبرانی برای دوره کارشناسی ناپیوسته با تشخیص گروه آموزشی، حداکثر ۶ واحد می‌باشد و نمره دروس جبرانی در میانگین نیمسال و کل محاسبه نمی‌شود.

تبصره ۱. دانشگاه اختیار دارد برای دانش آموختگان دوره کاردانی پیوسته (فاقد مدرک پیش دانشگاهی) که معدل کل آن‌ها زیر ۱۴ است و در دوره کارشناسی ناپیوسته در رشته غیر مرتبط (به تشخیص گروه آموزشی) پذیرفته شده‌اند حداکثر ۲۰ واحد درسی جبرانی تا پایان نیمسال دوم تحصیلی دانشجوی ارائه کند. نمره این دروس در میانگین نیمسال و کل محاسبه نمی‌شود.

تبصره ۲. به ازاء اخذ ۱۲ تا ۲۰ واحد جبرانی یک نیمسال به سنوات مجاز تحصیلی دانشجوی افزوده می‌شود.

تبصره ۳. اخذ دروس جبرانی با پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی انجام می‌شود.

ماده ۱۹. دانشجوی می‌تواند با رعایت مفاد ماده ۷ این آیین نامه (نداشتن غیبت بیش از حد در کلاس درس)، طبق تقویم آموزشی و در زمان حذف اضطراری، صرفاً یک درس نظری یا نظری- عملی را با تایید گروه آموزشی حذف کند به شرط آن که تعداد واحدهای باقی مانده دانشجوی کمتر از ۱۲ واحد نشود.

ماده ۲۰. حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی برای یکبار در کل دوره و با درخواست کتبی دانشجوی و تایید شورای آموزشی دانشگاه صرفاً قبل از شروع امتحانات و با احتساب در سنوات تحصیلی امکان‌پذیر است.

- ماده ۲۱ (ماده ۱۲ و).** دانشجوی دوره‌های کاردانی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته می‌تواند در صورت دارا بودن شرایط «در همان دانشگاه» در صورت موافقت دانشگاه، مشروط به امکان ادامه تحصیل در «سنوات مجاز باقیمانده» رشته تحصیلی خود را تغییر دهد.
- تبصره ۱ (تبصره ۹).** دانشجو در هر دوره‌ی تحصیلی فقط یک بار می‌تواند با رعایت ضوابط تغییر رشته دهد.
- تبصره ۲ (تبصره ۹).** تغییر رشته دانشجو در دوره کاردانی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته ممنوع است.
- تبصره ۳ (تبصره ۹).** در صورت تغییر رشته، معادل سازی دروس فقط در دوره‌های هم عرض مجاز است.
- تبصره ۴.** دانشجوی متقاضی تغییر رشته یا گرایش می‌بایست بر اساس کارنامه محرمانه سازمان سنجش نمره قبولی رشته یا گرایش مورد تقاضا را کسب نموده باشد.
- تبصره ۵.** تغییر رشته از دوره‌های پایین به دوره‌های بالاتر، از غیر دولتی به دولتی، از شبانه به روزانه، از غیر حضوری به نیمه حضوری و حضوری ممنوع است ولی برعکس آن مجاز است.
- تبصره ۶.** تغییر رشته دانشجویی که پذیرش وی در دوره از طریق بدون آزمون می‌باشد به رشته‌های که پذیرش در آن‌ها از طریق آزمون سراسری صورت گرفته باشد، ممنوع است.
- تبصره ۷.** تغییر رشته دانشجو در دوره کارشناسی ناپیوسته ممنوع است اما تغییر گرایش با داشتن شرایط و ضوابط ذکر شده امکان پذیر است.
- ماده ۲۲.** انتقال توام با تغییر رشته یا گرایش در صورت احراز شرایط و با کسب موافقت دانشگاه‌های مبدا و مقصد، فقط برای یک بار امکان پذیر است.
- ماده ۲۳.** معادل سازی و پذیرش واحدهای درسی گذرانده شده دانشجو براساس دستورالعمل اجرایی مصوب شورای آموزشی دانشگاه امکان پذیر است.
- تبصره ۱.** به ازای هر ۱۲ تا ۲۰ واحد از دروس معادل سازی شده، یک نیمسال از سنوات مجاز تحصیلی دانشجو کاسته می‌شود.
- تبصره ۲.** معادل سازی دروس صرفاً در شیوه‌های آموزشی هم عرض زیر صورت می‌گیرد:
- الف) واحدهای گذرانده دانشجوی حضوری به دوره‌های حضوری، نیمه حضوری یا غیر حضوری.
- ب) نیمه حضوری به نیمه حضوری و غیر حضوری
- ج) غیر حضوری به غیر حضوری
- تبصره ۳.** دروسی که دانشجو در رشته یا گرایش قبلی گذرانده است در گروه آموزشی رشته جدید بررسی و معادل سازی می‌شود و فقط دروسی از وی پذیرفته می‌شود که به تشخیص گروه آموزشی و طبق برنامه درسی مصوب با دروس رشته یا گرایش جدید اشتراک محتوایی داشته باشد و نمره هریک از آن دروس کمتر از ۱۲ نباشد. صرفاً نمره دروس پذیرفته شده، با احتساب در میانگین کل در کارنامه دانشجو ثبت می‌شود.
- تبصره ۴.** تعداد واحدهای پذیرفته شده از دانشجوی مشمول تبصره ۳ نباید از یک سوم کل واحدهای دوره تجاوز نماید. این تبصره دانشجویانی که در رشته یا گرایش قبلی، دانشجوی دانشگاه بوعلی سینا بوده‌اند را شامل نمی‌شود.

تبصره ۵. کلیه نمرات دروس دانشجوی انتقالی که در همان رشته گرایش دانشگاه مبدا به دانشگاه بوعلی سینا منتقل شده است اعم از قبولی و مردودی و سوابق آموزشی (مشروطی) در صورت انطباق با سرفصل رشته و تایید گروه آموزشی عینا در کارنامه دانشجوی ثبت و نمرات دروس مردودی و قبولی در محاسبه میانگین نیمسال و میانگین کل وی محسوب می‌شود.

تبصره ۶. نمرات دروس مردودی دانشجویان مشمول تبصره ۵ این ماده پس از گذراندن (براساس تبصره ۹ ماده ۱۰ این آیین‌نامه) بی‌اثر می‌شود و در میانگین کل دوره محاسبه نمی‌گردد اما در میانگین نیمسال محاسبه شده و مشروطی احتمالی دانشجوی در سوابق وی باقی می‌ماند.

تبصره ۷. پذیرش و معادل سازی نمرات دروسی که دانشجو قبلاً در دوره کاردانی پیوسته گذرانده در صورتی امکان پذیر است که دانشگاه قبلی و مدارک تحصیلی آن مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد و نمره هر یک از دروس پذیرفته شده نباید کمتر از ۱۴ باشد.

تبصره ۸. معادل سازی دروس گذرانده شده دانشجوی در دانشگاه‌های پیام نور، علمی-کاربردی و غیر انتفاعی امکان پذیر نمی‌باشد و از دانشگاه آزاد اسلامی و حوزه علمیه، صرفاً دروس عمومی قابل پذیرش است.

ماده ۲۴ (ماده ۱۳ و). انتقال دانشجوی از دانشگاه غیر دولتی به دولتی از شهریه پرداز به رایگان، از غیر حضوری به نیمه حضوری و حضوری ممنوع است، ولی عکس آن مجاز است.

ماده ۲۵ (ماده ۱۴ و). دانشگاه موظف است برای هدایت تحصیلی دانشجویان از زمان پذیرش، یکی از اعضای هیات علمی مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو را به عنوان «راهنمای آموزشی» تعیین و براساس سازوکار مصوب دانشگاه، بر نحوه عملکرد او نظارت کند.

ماده ۲۶ (ماده ۱۵ و). نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۰ و میانگین کل قابل قبول در هر نیمسال ۱۲ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۲ باشد، آن نیمسال مشروط تلقی می‌شود. سقف مجاز مشروط اعم از متوالی یا متناوب در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته دو نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته ۳ نیمسال است.

تبصره ۱. دانشجوی مشروط در نیمسال بعدی حداکثر می‌تواند تا ۱۴ واحد درسی انتخاب کند.

ماده ۲۷ (ماده ۱۶ و). در صورتی که دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته حداقل ۶۸ واحد درسی (شامل حداکثر ۱۰ واحد دروس عمومی و مابقی دروس دوره) را با نمره قبولی بگذراند و میانگین کل واحدهای اخذ شده وی ۱۲ یا بالاتر باشد، می‌تواند مدرک دوره کاردانی همان رشته را دریافت کند. در غیر این صورت به چنین دانشجویی و همچنین دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته فقط یک گواهی، مبتنی بر تعداد واحدهای گذرانده شده داده خواهد شد.

تبصره ۱ (تبصره و). مدرک کاردانی حسب تقاضای مستند دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته یا مجری بودن دانشگاه محل تحصیل دانشجو، صادر می‌شود.

تبصره ۲. در صورتی که دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته بیش از واحدهای مورد نیاز دوره کاردانی را با نمره قبولی گذرانده و معدل وی کمتر از ۱۲ باشد، دانشگاه پس از تایید گروه آموزشی، دروسی را ملاک میانگین کل برای صدور مدرک کاردانی قرار می‌دهد که میانگین کل دانشجو در آن دروس ۱۲ یا بالاتر شود.

ماده ۲۸ (ماده ۱۷ و). ملاک دانش آموختگی برای دوره‌های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته، گذراندن کلیه واحدهای دوره و داشتن میانگین کل حداقل ۱۲ در پایان دوره است.

تبصره ۱. چنانچه میانگین کل دانشجویی پس از گذراندن تمام واحدهای درسی آن دوره کمتر از ۱۲ باشد تنها یک نیمسال با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی به وی فرصت داده می‌شود تا با اخذ مجدد حداکثر ۲۰ واحد، میانگین کل دروس اخذ شده‌ی خود را به حداقل ۱۲ برساند. در غیر این صورت از تحصیل محروم می‌شود. واحدهای اخذ شده جهت ترمیم معدل باید از دروسی باشد که با نمره بین ۱۰ تا ۱۲ گذرانده شده‌اند.

تبصره ۲. چنانچه یک یا چند درس دانشجو باقی‌مانده باشد، می‌تواند به همراه دروس باقی‌مانده و با رعایت سقف مجاز نیمسال، دروس ترمیم معدل را اخذ نماید.

تبصره ۳. اخذ دروس ترمیم معدل مشمول پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی می‌باشد.

ماده ۲۹ (ماده ۱۸ و). تاریخ دانش آموختگی، زمان ثبت آخرین نمره درس دانشجو در اداره آموزش دانشگاه است.

ب- دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

ماده ۳۰ (ماده ۱۹ و): مدت مجاز تحصیل در دوره کارشناسی ارشد ۴ نیمسال یا ۲ سال است.

تبصره ۱ (تبصره و). در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش آموخته نشود، دانشگاه اختیار دارد مدت تحصیل وی را حداکثر ۲ تا نیمسال افزایش دهد.

تبصره ۲. افزایش سنوات تحصیل برای دانشجوی قهرمان ورزشی به شرط حضور در اردو یا مسابقات و دارا بودن سایر شرایط قانونی با موافقت دانشگاه تا سه نیمسال امکان پذیر خواهد بود.

تبصره ۳. افزایش سنوات تحصیلی در نیمسال اول به صورت رایگان و در نیمسال دوم با پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی انجام می‌شود.

تبصره ۴. تمدید سنوات و انتخاب واحد نیمسال پنجم در صورت حضور تمام وقت دانشجو، با درخواست دانشجو و تایید استاد راهنما و گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده صورت می‌گیرد.

تبصره ۵. تمدید سنوات و انتخاب واحد نیمسال ششم با ارایه مستندات لازم و حضور تمام وقت دانشجو، و پس از تایید استاد راهنما و گروه آموزشی در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه بررسی شده و در صورت تایید با پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی انجام می‌شود.

تبصره ۶ (تبصره و). تحصیل هم‌زمان دانشجوی کارشناسی ارشد در کلیه شیوه‌های آموزشی و در کلیه دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

- ماده ۳۱ (ماده ۲۰ و).** تعداد واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ است که از این تعداد ۴ تا ۶ واحد مربوط به پایان نامه و باقی مانده به صورت واحدهای آموزشی است.
- تبصره ۱.** ظرفیت کلاس‌های نظری کارشناسی ارشد حداکثر ۲۵ نفر و ظرفیت کلاس‌های عملی کارشناسی ارشد بین ۵ تا ۱۰ نفر می‌باشد.
- تبصره ۲.** حذف و اضافه برای یک درس، همزمان با حذف و اضافه دانشجویان کارشناسی و پس از تایید استاد راهنما در آموزش دانشکده قابل بررسی و انجام است.
- تبصره ۳.** حذف اضطراری تنها برای یک درس نظری، پس از تایید مدرس درس، استاد راهنما و مدیر گروه و معاون آموزشی دانشکده همزمان با حذف اضطراری دانشجویان کارشناسی در آموزش دانشکده قابل بررسی و اجراست. در این صورت رعایت حداقل ۸ واحد پس از حذف اضطراری در آن نیمسال الزامی است.
- تبصره ۴.** در شرایط خاص، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی با درخواست کتبی دانشجو و تأیید دانشگاه قبل از شروع امتحانات و با رعایت و احتساب در سنوات تحصیلی امکان‌پذیر است.
- تبصره ۵.** حذف یک درس یا تمام دروس صرفاً یکبار در طول تحصیل امکان‌پذیر است و اخذ مجدد دروس منوط به پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی می‌باشد.
- ماده ۳۲ (ماده ۲۱ و).** انتخاب حداقل ۸ واحد در هر نیمسال برای دانشجو الزامی است.
- تبصره ۱.** تعداد واحدهای هر نیمسال تحصیلی، شامل کلیه واحدهای درسی مانند دروس جبرانی، دروس اصلی، سمینار، پایان نامه و دروس جبران معدل می‌باشد.
- تبصره ۲.** حداکثر تعداد واحد درسی قابل اخذ در هر نیمسال بدون احتساب پایان نامه، ۱۴ واحد است.
- تبصره ۳ (تبصره و).** در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حد نصاب شود، آن نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل جزء سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود.
- تبصره ۴.** میانگین نمرات نیمسال که دانشجو به تشخیص دانشگاه و به دلایل موجه و خارج از اراده، کمتر از ۸ واحد اخذ نموده است، در مشروط بودن دانشجو بی‌تأثیر است.
- تبصره ۵.** چنانچه تا پایان حذف و اضافه، واحدهای اخذ شده دانشجو به حد نصاب نرسد و دانشجو مقصر باشد، آموزش دانشکده موظف است کلیه دروس آن نیمسال را حذف نموده و مرخصی با احتساب سنوات برای آن نیمسال منظور نماید.
- تبصره ۶.** در صورتیکه معدل دانشجوی قهرمان ورزشی کمتر از ۱۴ نباشد به شرط حضور در اردو یا مسابقات مجاز خواهد بود فقط برای یک نیمسال (به جز نیمسال آخر) در طول مدت تحصیل حداقل ۶ واحد درسی انتخاب نماید.
- ماده ۳۳.** تعداد واحدهای دروس جبرانی به تشخیص گروه آموزشی حداکثر ۱۲ واحد است.
- تبصره ۱.** کسب نمره قبولی ۱۲ در دروس جبرانی، الزامی است. نمره دروس جبرانی در میانگین نیمسال و کل دانشجو محاسبه نمی‌شود و هزینه این دروس مطابق تعرفه دروس دوره کارشناسی نوبت دوم همان ورودی از دانشجو دریافت می‌شود.

تبصره ۲. ارایه دروس جبرانی، تنها در صورت عدم تجانس رشته دوره‌ی کارشناسی دانشجوی با رشته دوره‌ی کارشناسی ارشد وی ممکن است و در انتخاب دروس، اولویت با دروس جبرانی می‌باشد.

تبصره ۳. ارایه دروس کمبود تنها براساس سرفصل مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت و صرفاً در صورت تاکید سرفصل مبنی بر گذراندن دروس کمبود برای تمامی دانشجویان آن رشته (قطع نظر از مرتبط بودن و نامرتب بودن رشته کارشناسی آنها) امکان پذیر است.

تبصره ۴. دروس جبرانی یا کمبود برای هر دانشجو، تا قبل از مهلت حذف و اضافه در اولین نیمسال تحصیلی توسط شورای آموزشی گروه تعیین شده و دانشجو ملزم است حداکثر طی دو نیمسال تحصیلی از شروع تحصیل، دروس مزبور را اخذ نماید. در هر صورت دانشجو ملزم است دروس جبرانی یا کمبود تعیین شده توسط گروه آموزشی را تا پایان دوره، با موفقیت بگذراند.

تبصره ۵. تشکیل کلاس جداگانه برای دروس جبرانی یا کمبود برای دانشجوی کارشناسی ارشد مجاز نمی‌باشد و دانشجو باید در کلاس‌های دوره کارشناسی شرکت نمایند. در صورتی که رشته مورد نظر فاقد دوره کارشناسی در دانشگاه باشد، تشکیل کلاس جداگانه پس از اخذ مجوز از شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه در هر سال تحصیلی، یک بار مجاز خواهد بود. در این صورت ضریب واحدهای تدریس شده برای اساتید، مشابه دوره کارشناسی می‌باشد.

تبصره ۶. به‌ازای گذراندن حداقل ۸ واحد از دروس جبرانی یا کمبود، یک نیمسال تحصیلی به طول مدت تحصیل دانشجو، افزوده می‌شود.

ماده ۳۴ (ماده ۲۳ و). نمره ارزشیابی هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۲ است. میانگین کل قابل قبول در هر نیمسال ۱۴ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد، دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می‌شود. سقف مجاز مشروط اعم از متوالی یا متناوب در دوره کارشناسی ارشد دو نیمسال است

ماده ۳۵ (ماده ۲۲ و). «تغییر رشته» یا «انتقال» دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

تبصره ۱. به ازای هر ۸ تا ۱۴ واحد از دروس معادل‌سازی شده، یک نیمسال از سنوات مجاز تحصیلی دانشجو کاسته می‌شود.

تبصره ۲. معادل‌سازی دروس تنها در صورت تایید بودن دانشگاه قبلی دانشجو و یکسان بودن سرفصل درس با نظر گروه آموزشی ممکن است.

تبصره ۳. دروس گذرانده شده در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، غیرانتفاعی و پردیس‌های بین‌الملل یا خودگردان قابل پذیرش و معادل‌سازی نمی‌باشند.

تبصره ۴. حداکثر یک سوم واحدهای درسی دوره (بدون احتساب تعداد واحد پایان‌نامه) قابل معادل‌سازی است.

تبصره ۵. دروسی در دوره کارشناسی ارشد قابل معادل‌سازی هستند که با نمره ۱۶ یا بالاتر گذرانده شده باشند. همچنین معادل‌سازی دروس با نمره ۱۴ یا بالاتر برای دروسی که دانشجو در دانشگاه بوعلی سینا گذرانده، امکان پذیر است.

ماده ۳۶. دانشجوی موظف است قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی، موضوع پایان نامه خود را با نظر استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی انتخاب کند.

تبصره ۱. شرط راهنمایی اولین پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، مرتبه علمی استادیاری و حداقل یک سال سابقه تدریس در دانشگاه به عنوان عضو هیات علمی با مرتبه علمی استادیاری و احراز سایر شرایط مندرج در شیوه نامه تعیین ظرفیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی می باشد.

تبصره ۲. استاد راهنما حداکثر تا سه ماه پس از شروع نیمسال اول تحصیل دانشجو، به پیشنهاد دانشجو و با موافقت عضو هیات علمی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده تعیین می شود.

تبصره ۳. حداکثر دو عضو هیات علمی با مرتبه علمی حداقل استادیاری به طور مشترک می توانند راهنمایی پایان نامه دانشجو را بر عهده بگیرند.

تبصره ۴. انتخاب عضو هیات علمی خارج از دانشگاه به عنوان استاد راهنمای مستقل یا مشترک ممنوع می باشد. در شرایط خاص در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه قابل طرح است.

تبصره ۵. استاد راهنما حداکثر تا یک نیمسال (چهار و نیم ماه) قبل از دفاع دانشجو می تواند نسبت به معرفی یا تغییر مشاور یا مشاوران پایان نامه، با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، اقدام نماید.

تبصره ۶. حداکثر دو عضو هیات علمی با مرتبه حداقل استادیاری به طور مشترک می توانند مشاوره پایان نامه دانشجو را بر عهده بگیرند. در شرایط خاص می توان از مریدان مجرب و واجد شرایط، با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان استاد مشاور استفاده کرد. استفاده از دانشجویان دوره دکتری به عنوان استاد مشاور امکان پذیر نمی باشد.

تبصره ۷. انتخاب استاد مشاور، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی، از اعضای هیات علمی همان گروه یا گروه های دیگر و یا خارج از دانشگاه امکان پذیر است.

تبصره ۸. آخرین فرصت بررسی و تصویب پروپوزال در گروه حداکثر دو ماه و در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده حداکثر سه ماه پس از شروع نیمسال سوم می باشد. دانشجو موظف است پس از تصویب پروپوزال در دانشکده، هر سه ماه یکبار گزارش پیشرفت تحصیلی خود را پس از تأیید استاد راهنما و گروه به معاون تحصیلات تکمیلی دانشکده ارائه نماید.

تبصره ۹. در صورت عدم تصویب به موقع پروپوزال (موضوع تبصره ۸) با ارائه مستندات از سوی معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده به هیات داوران از نمره نهایی پایان نامه دانشجو نیم نمره کسر خواهد شد.

تبصره ۱۰. تغییر کلی عنوان (موضوع) پایان نامه حداکثر تا یک نیمسال (چهار ماه و نیم) قبل از دفاع و تغییر جزئی، حداکثر تا یک ماه قبل از دفاع مجاز است.

ماده ۳۷ (ماده ۲۴ و). دانشجو پس از انجام کار پژوهشی خود و تدوین پایان نامه و تأیید استاد راهنما مجاز است در حضور هیات داوران از پایان نامه ی خود دفاع کند.

- تبصره ۱.** تشکیل جلسه دفاع از پایان نامه به شرطی مجاز است که نمرات تمامی دروس دانشجو در کارنامه وی ثبت شده باشد و دانشجو هیچگونه مشکل آموزشی نداشته باشد.
- تبصره ۲.** ترکیب هیأت داوران جلسه دفاع دانشجوی کارشناسی ارشد شامل استاد(ان) راهنما، مشاور(ان)، دو نفر داور با مرتبه حداقل استادیاری و ناظر تحصیلات تکمیلی دانشکده (بدون حق رأی) می باشد.
- تبصره ۳.** استاد راهنما، بیش از دو نفر از اعضای هیات علمی با تخصص و گرایش مرتبط با سابقه حداقل یکسال تدریس در دوره های تحصیلات تکمیلی را به عنوان داور پیشنهاد نموده و شورای تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی نفرات منتخب را جهت تصویب نهایی به تحصیلات تکمیلی دانشکده معرفی می نماید.
- تبصره ۴.** دوره های کارشناسی ارشد تازه تأسیس موظف هستند تا دو دوره حداقل از یک داور خارجی (خارج از گروه یا دانشگاه) استفاده نمایند و پس از آن در صورتیکه حداقل پنج عضو هیات علمی با مرتبه استادیاری یا بالاتر، در گروه وجود داشته باشد، می توانند هر دو داور را از داخل گروه تعیین نمایند.
- تبصره ۵.** ضروری است حداقل هفت روز کاری قبل از تاریخ پیشنهادی دفاع، پایان نامه به داوران تحویل داده شود و داوران نظر تا سه روز پس از دریافت آن خود را نسبت به پایان نامه به صورت مکتوب به تحصیلات تکمیلی دانشکده اعلام نمایند.
- تبصره ۶.** در صورت تایید قابل دفاع بودن پایان نامه توسط داوران، جلسه دفاع با حضور استاد راهنما، داوران و ناظر تحصیلات تکمیلی رسمیت پیدا می کند و فقط اعضای هیات داوران حاضر در جلسه، حق ارزیابی پایان نامه را دارند.
- تبصره ۷.** در صورتیکه استاد راهنما به دلایل موجه از نظر دانشگاه مانند شرکت در دوره فرصت مطالعاتی، نتواند در جلسه دفاع حضور یابد، یک عضو هیات علمی همکار در همان رشته/گرایش می تواند با وکالت کتبی از استاد راهنما به جای او با حق رأی در جلسه دفاع شرکت نماید.
- تبصره ۸.** مسئولیت ارائه مطالب و دفاع از پژوهش انجام شده، به عهده شخص دانشجو می باشد و تنها توانایی دانشجو در انجام و ارائه پژوهش، پاسخگویی به سوالات و همچنین نظم و دقت در انجام پژوهش مورد ارزیابی قرار می گیرد.
- تبصره ۹.** گروه می تواند در جلسه دفاع پایان نامه، حداکثر از یک داور (خارج از دانشگاه) به صورت مجازی استفاده نماید. در این صورت، ناظر تحصیلات تکمیلی مسئول مستقیم درج نمره داور خارج از دانشگاه و تایید و امضاء صورتجلسه های مربوطه از طرف داور خارج از دانشگاه می باشد.
- ماده ۳۸ (ماده ۲۵ و).** نمره پایان نامه در میانگین کل محاسبه نمی شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می شود:

- مردود (کمتر از ۱۴)

- قبول با درجه؛ متوسط (۱۵/۹۹ - ۱۴)، خوب (۱۷/۹۹ - ۱۶)، خیلی خوب (۱۸/۹۹ - ۱۸) و یا عالی (۲۰ - ۱۹).

- تبصره ۱.** ارزشیابی پایان نامه کارشناسی ارشد براساس محتوای آن شامل کیفیت علمی (۱۲ نمره)، کیفیت نگارش (۴ نمره)، کیفیت ارائه (۲/۷۵ نمره) و استمرار در پژوهش و رعایت ضوابط شامل تصویب به موقع پروپوزال در گروه آموزشی (۰/۵ نمره) و تحویل به موقع گزارش های پیشرفت امور پایان نامه (۰/۷۵ نمره) صورت می گیرد.

تبصره ۲. چنانچه ارزشیابی نهایی پایان نامه مردود باشد، دانشجو مجاز است حداقل دو ماه و حداکثر چهارماه پس از دفاع در مدت مجاز تحصیل، در جلسه دفاع شرکت و دوباره از پایان نامه دفاع کند. دانشجویی که در فرصت تعیین شده نتواند از پایان نامه خود با موفقیت دفاع نماید، از ادامه تحصیل و دریافت مدرک تحصیلی محروم می شود.

تبصره ۳. نمره ثبت شده در صورتجلسه دفاع پس از اتمام جلسه دفاع، به هیچ وجه قابل تغییر نمی باشد. مواردی که مشمول نمره تشویقی می شود باید قبل از دفاع به مسئول تحصیلات تکمیلی دانشکده ارایه گردد.

تبصره ۴. ارزیابی پایان نامه به صورت نمره به همراه کد ارزیابی کیفی در کارنامه دانشجو ثبت خواهد شد.

تبصره ۵. دانشجو ملزم است حداکثر یک ماه پس از دفاع، اصلاحات مورد نظر هیات داوران را در پایان نامه خود اعمال و به تأیید استاد راهنما برساند. در غیر اینصورت، پس از پرداخت شهریه تحصیلی مصوب هیات امنای دانشگاه نمره پایان نامه ثبت شده و به وی مجوز تسویه حساب داده خواهد شد.

ماده ۳۹ (ماده ۲۶ و). ملاک دانش آموختگی، گذراندن کلیه واحدهای دوره، با میانگین کل حداقل ۱۴ و موفقیت در دفاع از پایان نامه است.

تبصره ۱. چنانچه میانگین کل دانشجوی کارشناسی ارشد پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۴ باشد، اجازه دفاع از پایان نامه را ندارد و با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی، تنها یک نیمسال به وی فرصت داده می شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۸ واحد از درس هایی که در آن نمره بین ۱۲ تا ۱۴ را احراز کرده است، میانگین کل دوره را به ۱۴ برساند تا به وی اجازه دفاع از پایان نامه داده شود.

تبصره ۲. اخذ دروس جبران معدل مشمول پرداخت شهریه مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم همان ورودی می باشد.

تبصره ۳. در صورت عدم ارایه دروس جبران معدل در یک نیمسال، تنها با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی به دانشجو فرصت داده می شود دروس مذکور را در دو نیمسال متوالی اخذ نماید.

تبصره ۴. با رعایت سقف واحد، دانشجو می تواند از نیمسال سوم دروس جبران معدل را به همراه دروس اصلی بگذراند.

تبصره ۵ (تبصره و). دانشگاه می تواند به دانشجویی که به هر دلیل نتواند در سنوات مجاز تحصیلی، دوره را به پایان برساند، برابر ضوابط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی گذرانده شده را اعطا کند.

تبصره ۶ (تبصره و). تاریخ دانش آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از پایان نامه است.

ماده ۴۰ (ماده ۲۷ و). چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین پایان نامه مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب، کپی برداری و مانند این ها) شود و تخلف او از سوی دانشگاه تأیید گردد، از ادامه تحصیل محروم و اخراج می شود.

تبصره ۱. احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی دانشگاه، منجر به ابطال مدرک تحصیلی صادر شده خواهد شد.

تبصره ۲. مرجع تشخیص و تأیید تخلف علمی، کمیته بررسی تخلفات پژوهشی دانشگاه می باشد.

ج- دوره دکتری تخصصی

ماده ۴۱. تحصیل در دوره دکتری تخصصی به صورت تمام وقت است. همچنین تحصیل همزمان دانشجوی این دوره در همان دوره یا سایر دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

تبصره ۱. مسئولیت اعلام حضور یا عدم حضور دانشجو بر عهده استاد راهنما می باشد.

تبصره ۲. استاد راهنما ملزم است در پایان هر نیمسال نسبت به ارائه گزارش حضور یا عدم حضور دانشجو به گروه آموزشی و معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده اقدام نماید. بدیهی است هرگونه ادعا و اقدام در خصوص عدم حضور دانشجو با استناد به گزارش‌های استاد راهنما قابل بررسی خواهد بود.

ماده ۴۲ (ماده ۳۱ و). «تغییر رشته» یا «انتقال» دانشجوی دوره دکتری تخصصی در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

ماده ۴۳ (ماده ۲۸ و). مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری تخصصی حداقل ۶ و حداکثر ۸ نیمسال است و تحصیل در این دوره به صورت تمام وقت است.

تبصره ۱ (تبصره و). در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش آموخته نشود، دانشگاه اختیار دارد مدت تحصیل وی را حداکثر تا دو نیمسال افزایش دهد.

تبصره ۲. تمدید سنوات نیمسال نهم، در صورت تأیید گروه آموزشی، توسط شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده صورت می‌گیرد و برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان، به صورت رایگان است.

تبصره ۳. تمدید سنوات نیمسال دهم، در صورت تأیید گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، توسط شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه صورت می‌گیرد. بر این اساس شهریه ثابت یک نیمسال تحصیلی براساس سال ورود (یا شهریه مصوب هیات امنای دانشگاه) از دانشجو اخذ می‌شود.

تبصره ۴. در شرایط خاص، تمدید سنوات مازاد، در صورت تأیید استاد راهنما، گروه آموزشی، شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و تحصیلات تکمیلی دانشگاه، در کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه، بررسی خواهد شد و در صورت تأیید دانشجو موظف است شهریه ثابت یک نیمسال تحصیلی را براساس سال ورود به دانشگاه پرداخت نماید.

تبصره ۵. برخورداری دانشجو از تسهیلات رفاهی از جمله خوابگاه دانشجویی فقط در مدت مجاز تحصیل (حداکثر نه نیمسال) امکان‌پذیر است.

ماده ۴۴ (ماده ۲۹ و). تعداد واحدهای درسی دوره دکتری تخصصی ۳۶ واحد است که از این تعداد ۱۲ تا ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی است که در برنامه درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.

تبصره ۱ (تبصره و). دانشجو در هر نیمسال تحصیلی لازم است حداقل ۶ و حداکثر ۱۰ واحد درسی انتخاب کند.

تبصره ۲ (تبصره و). اگر دانشجو در درسی بیش از سه شانزدهم جلسات کلاس و یا در جلسه امتحان پایان نیمسال همان درس غیبت کند، نمره آن درس صفر خواهد شد. در صورتی که به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه، غیبت دانشجو موجه تشخیص داده شود، آن

- درس صفر از مجموع درس‌های نیمسال حذف می‌شود. در اینصورت رعایت حداقل ۶ واحد در طول نیمسال برای دانشجوی الزامی نیست، ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو مدت مجاز دوره تحصیلی وی محسوب می‌شود.
- تبصره ۳.** تعداد و فهرست واحدهای درسی و رساله طبق برنامه مصوب هر رشته تعیین می‌شود.
- تبصره ۴.** گروه‌های آموزشی موظفند در ارائه دروس به نحوی برنامه‌ریزی نمایند که مرحله آموزشی طی دو یا حداکثر سه نیمسال تحصیلی به پایان برسد.
- تبصره ۵.** گروه‌های آموزشی موظفند برای کلیه دانشجویان هر رشته/گرایش در هر ورودی، دروس یکسان ارائه نمایند.
- تبصره ۶.** حذف و اضافه و حذف اضطراری (حذف تک‌درس) امکان پذیر نمی‌باشد.
- تبصره ۷.** هر عضو هیات علمی نمی‌تواند در هر رشته/گرایش بیش از یک سوم واحدهای دوره دکتری را تدریس نماید. در شرایط خاص با تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و تایید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه این نسبت می‌تواند تا یک دوم افزایش یابد.
- تبصره ۸.** حداقل تعداد دانشجویان برای رسمیت یافتن کلیه دروس نظری و عملی دو نفر است. در صورت تشکیل کلاس با یک دانشجوی، پنجاه درصد از واحد معادل درس استاد، کاسته می‌شود.
- تبصره ۹.** حداکثر ظرفیت کلاس برای دروس نظری ۱۰ نفر می‌باشد. به ازای افزایش هر دانشجوی تا سقف ۱۵ نفر، ۰/۱ واحد و حداکثر تا سقف ۰/۵ واحد به واحد معادل درس اضافه می‌شود. در صورت افزایش تعداد دانشجویان به بیش از ۱۵ نفر، کلاس تفکیک می‌شود.
- تبصره ۱۰.** حداکثر ظرفیت کلاس برای دروس عملی شش نفر می‌باشد. در صورت افزایش تعداد دانشجویان، کلاس تفکیک می‌شود.
- تبصره ۱۱.** چنانچه رشته دوره کارشناسی ارشد دانشجویان با رشته دوره دکتری وی غیرمرتبط باشد، دانشجویان ملزم است در صورت پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی، حداکثر هشت واحد از دروس سرفصل دوره کارشناسی ارشد را تحت عنوان دروس جبرانی بگذرانند. در اینصورت دانشجویان ملزم به پرداخت شهریه دروس طبق تعرفه دانشجویان کارشناسی ارشد نوبت دوم (شبانه) می‌باشد.
- تبصره ۱۲.** در انتخاب دروس، اولویت با دروس جبرانی است. تعداد و عناوین دروس جبرانی براساس سرفصل مصوب کارشناسی ارشد آن رشته و زمان انتخاب آنها توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه تعیین می‌شود.
- تبصره ۱۳.** تکرار دروسی که دانشجویان قبلاً در دوره کارشناسی ارشد گذرانده است، طبق سرفصل مجاز نیست. برای این منظور دانشجویان موظف است ریز نمرات دوره کارشناسی ارشد خود را به گروه تحویل دهد.
- تبصره ۱۴.** ارائه جداگانه دروس جبرانی برای دانشجویان دوره دکتری مجاز نمی‌باشد و این دانشجویان باید در کلاس‌های دوره کارشناسی ارشد شرکت نمایند.
- تبصره ۱۵.** در صورتی که رشته دکتری مورد نظر، فاقد دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه باشد و یا در صورت عدم ارائه درس مورد نظر در یک سال تحصیلی، ارائه درس جبرانی با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، در هر سال تحصیلی تنها یک بار، مجاز خواهد بود. در این صورت ضریب واحدهای تدریس شده برای اساتید، مشابه دوره کارشناسی ارشد منظور می‌شود.

تبصره ۱۶. نمره دروس جبرانی در کارنامه دانشجو ثبت می‌شود اما در احتساب میانگین نمرات نیمسال تحصیلی و میانگین کل نمرات، منظور نمی‌شود.

تبصره ۱۷. به ازای گذراندن حداقل شش واحد جبرانی، یک نیمسال تحصیلی به طول مدت تحصیل دانشجو افزوده می‌شود.
ماده ۴۵ (ماده ۳۰ و). نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ است. میانگین کل قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی ۱۶ است.

تبصره ۱. دروس گذرانده شده در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، علمی-کاربردی، غیرانتفاعی و پردیس‌های خودگردان قابل معادل سازی و پذیرش نمی‌باشد.

تبصره ۲. با رعایت موضوع تبصره ۱، معادل سازی حداکثر یک - سوم واحدهای دوره دکتری با نمره بیش از ۱۷، توسط گروه آموزشی امکان پذیر است. در شرایط خاص تصمیم گیری بر عهده شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و دانشگاه می‌باشد.

تبصره ۳. به ازای تطبیق حداقل شش واحد درسی، یک نیمسال تحصیلی از سنوات مجاز تحصیلی دانشجو کم می‌شود.

تبصره ۴ (تبصره ۹). برای ورود به مرحله ارزیابی جامع، کسب میانگین کل حداقل ۱۶ از تمام دروس دوره الزامی است.

تبصره ۵. چنانچه میانگین کل نمرات دانشجو پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی کمتر از ۱۶ باشد دانشجو موظف است با نظر استاد راهنما و تایید گروه، فقط در یک نیمسال تحصیلی (مشروط به داشتن سنوات آموزشی) تعدادی از دروس را که قبلاً با نمره ۱۴ تا ۱۶ گذرانده برای ترمیم میانگین کل اخذ کند و میانگین کل خود را ترمیم نماید. در غیراینصورت از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۶. محاسبه میانگین کل نمرات دانشجو صرفاً بر اساس آخرین نمره قبولی وی انجام می‌شود.

تبصره ۷. در صورت نیاز، دانشجو می‌تواند دروس جبران معدل را همراه با دروس اصلی باقیمانده اخذ نماید.

تبصره ۸. شهریه دروس جبران معدل طبق تعرفه دانشجویان دکتری نوبت دوم (شبانه) محاسبه می‌گردد.

ماده ۴۶. حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است، در صورت عدم احراز نمره مذکور، دانشجو مجاز است صرفاً یکبار دیگر در ارزیابی جامع شرکت کند و آنرا با موفقیت بگذراند.

تبصره ۱. طول دوره مجاز مرحله آموزشی با احتساب آزمون جامع، حداکثر ۵ نیمسال است. چنانچه دانشجو نتواند مرحله آموزشی و آزمون جامع را در این مدت به پایان برساند از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

تبصره ۲. آزمون جامع دو بار در هر سال تحصیلی (نیمه دوم اردیبهشت و نیمه دوم آبان ماه) برگزار می‌شود.

تبصره ۳. دانشجو موظف است در نیمسالی که قصد گذراندن آزمون جامع را دارد، واحد آزمون جامع را مانند سایر واحدهای درسی انتخاب نماید.

تبصره ۴. دانشجویان دوره دکتری می‌توانند در صورت کسب حداقل ۸۰ درصد نمره زبان لازم برای دفاع از رساله (طبق جدول ۱) در آزمون جامع شرکت نمایند.

تبصره ۵. گروه موظف است حداقل سه ماه پیش از تاریخ برگزاری آزمون جامع، نسبت به اطلاع رسانی دروس مورد ارزیابی به دانشجویان متقاضی آزمون جامع، اقدام نماید.

- تبصره ۶.** آزمون جامع از محتوای تعداد سه تا پنج عنوان درسی، به پیشنهاد استاد/استادان راهنما و تأیید گروه آموزشی و به صورت کتبی و شفاهی، حداکثر در دو روز متوالی برگزار می‌شود.
- تبصره ۷.** دانشکده‌ها موظفند درخواست آزمون جامع را حداقل ۱۵ روز قبل از برگزاری با معرفی ترکیب هیأت برگزارکننده آزمون به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارائه نمایند.
- تبصره ۸.** ترکیب هیأت برگزارکننده آزمون جامع شامل استاد راهنما و حداقل دو داور با تخصص مرتبط (با مرتبه حداقل استادیاری و حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره‌های تحصیلات تکمیلی) می‌باشد که به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شوند. در صورت نیاز، گروه‌های آموزشی می‌توانند یک داور را از موسسات خارج دانشگاه با حداقل مرتبه دانشیاری معرفی نمایند.
- تبصره ۹.** ارزش آزمون کتبی و شفاهی به ترتیب ۷۰ و ۳۰ درصد از نمره نهایی است و میانگین کل نمرات دانشجو در آزمون جامع، نباید کم‌تر از ۱۶ (از ۲۰) باشد.
- تبصره ۱۰.** نمره هر ماده درسی در مرحله کتبی آزمون جامع، باید حداقل ۳۵ از ۷۰ باشد. در غیر این صورت حتی اگر میانگین دروس حداقل ۵۰ از ۷۰ باشد، دانشجو مردود تلقی شده و به مرحله آزمون شفاهی راه نمی‌یابد.
- تبصره ۱۱.** پس از برگزاری آزمون جامع، تحصیلات تکمیلی دانشکده، صورتجلسه نتیجه آزمون هر کدام از دانشجویان را بر مبنای نمره ۲۰ تنظیم نموده (در قالب فرم مخصوص) و برای ثبت نمره، به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال می‌نماید.
- ماده ۴۸ (ماده ۳۲ و).** تصویب طرح پیشنهادی رساله در گروه آموزشی پس از گذراندن موفقیت آمیز ارزیابی جامع، شرط لازم برای اجرای رساله در دوره دکتری تخصصی الزامی است.
- تبصره ۱ (تبصره و).** رویکردها و سیاست‌های کلان برای جهت‌دهی به محورهای مطالعاتی و تحقیقاتی دانشجویان در انتخاب موضوع و نگارش رساله از سوی معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه تعیین و ضوابط و شرایط اختصاصی انجام آن در قالب رساله را شورای آموزشی دانشگاه تصویب می‌کند.
- تبصره ۲.** دانشجو می‌تواند تا پایان نیمسال اول تحصیلی، زیر نظر استاد راهنما، زمینه پژوهش رساله خود را تعیین و با تأیید استاد/استادان راهنما به شورای تحصیلات تکمیلی گروه اعلام نماید. پس از آن دانشجو می‌تواند فعالیت خود را برای تدوین پروپوزال رساله ادامه دهد.
- تبصره ۳.** دانشجو ملزم است حداکثر یک نیمسال پس از گذراندن آزمون جامع نسبت به تصویب نهایی پروپوزال در شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده اقدام نماید. در صورت عدم تصویب به موقع پروپوزال، با ارائه مستندات به هیأت داوران از سوی معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده از نمره نهایی پایان نامه دانشجو نیم نمره کسر خواهد شد.
- تبصره ۴.** تغییر کلی عنوان پروپوزال رساله تا شش ماه قبل از دفاع و تغییر جزئی تا دو ماه قبل از دفاع، با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده مجاز است.
- ماده ۴۹ (ماده ۳۳ و).** دانشجوی دوره دکتری تخصصی می‌تواند علاوه بر استاد راهنمای اصلی، از استاد راهنمای دوم نیز بهره‌مند شود. استاد راهنما به درخواست دانشجو و تأیید گروه از میان اعضای هیأت علمی دارای شرایط دانشگاه محل تحصیل و با مرتبه علمی

حداقل استادیاری از میان اعضای هیأت علمی یا افراد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط، امکان پذیر است.

تبصره ۱. شرایط پذیرش و تداوم دانشجوی دکتری توسط اعضای هیات علمی به صورت زیر می‌باشد:

- داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی و همچنین راهنمایی خاتمه یافته دو پایان‌نامه کارشناسی ارشد به

صورت مستقل یا چهار پایان‌نامه کارشناسی ارشد به صورت مشترک.

- چاپ یا پذیرش قطعی سه مقاله علمی-پژوهشی به صورت مستقل طی سه سال گذشته (بر اساس تاریخ درخواست) که عضو

هیات علمی متقاضی، نویسنده مسئول آن‌ها باشد.

تبصره ۲. در صورت احراز تخلف آموزشی یا پژوهشی عضو هیات علمی در مراجع ذیصلاح دانشگاه، تا زمان بررسی مجدد وضعیت

وی در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و دانشگاه، استاد متخلف از پذیرش دانشجوی تحصیلات تکمیلی محروم خواهد شد.

تبصره ۳. چنانچه به دلایلی استاد راهنما از هدایت دانشجو منصرف گردد، لازم است حداکثر تا دو نیمسال پس از شروع تحصیل

دانشجو، تقاضای کتبی خود را همراه با توضیحات لازم به گروه ارائه دهد تا موضوع در گروه و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده

بررسی و تصمیم‌گیری شود.

تبصره ۴. استاد راهنما می‌تواند حداکثر شش ماه قبل از دفاع دانشجو نسبت به معرفی یا تغییر استاد مشاور رساله با تأیید شورای

تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده، اقدام نماید.

تبصره ۵. یک تا دو نفر از اعضای هیأت علمی یا صاحب‌نظران و پژوهشگران برجسته با مدرک دکتری به پیشنهاد استاد راهنما و

تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، به عنوان استاد/استادان مشاور رساله دانشجو،

تعیین می‌شوند.

ماده ۵۰. دانشجو می‌تواند در زمان تدوین رساله دکتری و برای ادامه فعالیت‌های پژوهشی خود طبق آیین‌نامه مصوب وزارت و

دستورالعمل‌های دانشگاه در مدت مجاز تحصیلی با عنوان فرصت مطالعاتی به یکی از دانشگاه‌های معتبر داخلی یا خارجی سفر کند.

تبصره ۱. در راستای ارتقای کیفی و بهره‌مندی هر چه بیشتر از فرصت مطالعاتی، دانشجو می‌بایست با تأیید استاد راهنما، صرفاً پذیرش

این دوره را از دانشگاه‌های دارای رتبه الف (ممتاز) (برای دانشجویان متقاضی فرصت خارج) و دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی معتبر

سطح ۱ و ۲ کشور (برای متقاضیان فرصت مطالعاتی داخل) مندرج در سامانه وزارت علوم، ارائه نماید. در غیر اینصورت دلایل توجیهی

استاد راهنما و گروه مربوطه در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده و دانشگاه قابل بررسی خواهد بود.

تبصره ۲. همزمان با رایه پذیرش دانشجو از دانشگاه‌های مذکور در تبصره ۱، دانشجو می‌بایست اقدام به رایه برنامه پژوهشی و

زمانبندی انجام پژوهش به صورت تقریبی مورد تأیید استاد راهنما، گروه و دانشکده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه نماید.

تبصره ۳. دانشجو موظف است پس از بازگشت از فرصت پژوهشی، علاوه بر تحویل گزارش عملکرد فرصت مطالعاتی، اقدام به

برگزاری جلسه ارائه دستاوردهای فرصت مطالعاتی خود با حضور استاد راهنما و اساتید و دانشجویان علاقمند در دانشکده نماید.

ماده ۵۱. کلیه دانشجویان دکتری (اعم از آزمون نیمه متمرکز، بدون آزمون، بورسیه مریبان، بورسیه ایثارگران، سهمیه مریبان، سهمیه

ایثارگران و انتقال از خارج به داخل) باید به طور یکسان نمره قابل قبول یکی از آزمون‌های معتبر (جدول ۱) را تا قبل از دفاع از رساله

دکتری کسب نمایند.

جدول ۱- نمره قابل قبول زبان آزمون‌های مختلف برای دفاع و آزمون جامع برای تمامی دانشجویان دکتری و همچنین دانشجویان دکتری در رشته آموزش زبان انگلیسی

آزمون	حداقل نمره لازم برای شرکت در آزمون جامع	حداقل نمره لازم برای دفاع از رساله	حداقل نمره لازم برای دفاع از رساله دانشجویان رشته آموزش زبان انگلیسی
MCHE(MSRT)	۴۰	۵۰	۸۵
TOEFL (PBT)	۴۴۶	۴۸۰	۶۰۰
TOLIMO	۴۶۴	۵۰۰	۶۱۰
IELTS	۵	۶	۷

ماده ۵۲ (ماده ۳۴ و). دانشجو پس از تدوین رساله و مشروط بر تأیید استاد/ استادان راهنما از حداقل کفایت دستاوردهای علمی (چاپ یک مقاله علمی- پژوهشی معتبر و مستخرج از رساله و یا ثبت پتنت خارجی)؛ مجاز است در حضور هیأت داوران از رساله‌ی خود دفاع کند.

تبصره ۱. محدوده شاخص‌های کفایت دستاوردهای علمی توسط معاونت آموزشی و با مشارکت معاونت پژوهش و فناوری تعیین و پس از تصویب در شورای آموزشی دانشگاه قابل اجرا است.

تبصره ۲. شرط لازم کفایت علمی برای دفاع از رساله در کلیه رشته‌ها، چاپ یا اخذ پذیرش قطعی حداقل یک مقاله مستخرج از رساله دکتری در مجلات علمی-پژوهشی داخلی مورد تایید وزارت (دارای نمایه ISC و اعتبار Q1 یا Q2 و یا دارای درجه اعتبار A از سوی کمیسون نشریات وزارت علوم) و یا نمایه شده در ISI یا Scopus مورد تایید وزارت علوم می‌باشد. نوع نمایه مقاله و مستخرج بودن آن از رساله پس از بررسی و تایید در گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، در تحصیلات تکمیلی دانشگاه بررسی و تایید می‌شود.

تبصره ۳. مسئولیت اصالت رساله و دستاوردهای آن به طور مستقیم بر عهده استاد راهنما می‌باشد. این موضوع می‌بایست توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی مورد تایید قرار گیرد.

تبصره ۴. در موارد خاص، تحصیلات تکمیلی دانشگاه می‌تواند برای بررسی کیفیت علمی رساله و کفایت دستاوردهای علمی آن از داوری تخصصی به صورت محرمانه استفاده نماید.

تبصره ۵. پیش دفاع و دفاع از رساله حداقل دو نیمسال پس از تصویب پروپوزال و مشروط به رعایت حداقل دوره تحصیل، قابل انجام است.

تبصره ۶. دانشجو موظف است، قبل از دفاع نهایی، دستاورد رساله خود را در جلسه پیش دفاع با حضور استاد/استادان راهنما و مشاور/مشاوران، داور داخلی و مدیر گروه (داور دوم) و علاقمندان زیر نظر معاون تحصیلات تکمیلی دانشکده، تشریح نماید. رساله دانشجو در صورت پذیرش، پس از اصلاحات احتمالی، آماده دفاع نهایی خواهد شد.

تبصره ۷. ترکیب هیأت داوران دفاع از رساله عبارتند از:

- استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور

- یک داور داخلی از گروه با مرتبه حداقل استادیاری

- دو داور خارجی از موسسات خارج از دانشگاه که حداقل یکی از آن‌ها دارای مرتبه دانشیاری یا استادی باشد.

تبصره ۸. هیأت داوران به پیشنهاد استاد راهنما، تایید گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده انتخاب می‌شوند. استاد راهنما حداقل تعداد شش نفر داور داخلی و خارجی را به شورای تحصیلات تکمیلی پیشنهاد می‌دهد و شورای تحصیلات تکمیلی گروه از بین آن‌ها سه نفر را انتخاب می‌نماید.

تبصره ۹. گروه ملزم است در راستای ارتقای شاخص‌های کیفی جلسه دفاع، داوران پیشنهادی را بر اساس تخصص و به صورت متنوع از دانشگاه‌های معتبر انتخاب نماید.

تبصره ۱۰. اعضاء هیأت داوران لازم است حداقل ۳ سال سابقه تدریس در دوره‌های تحصیلات تکمیلی داشته باشند.

تبصره ۱۱. برای اخذ مجوز دفاع از رساله دکتری، لازم است کلیه مدارک حداقل ۴۵ روز قبل از تاریخ پیشنهادی دفاع به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال شود.

تبصره ۱۲. ضروری است دانشکده‌ها برنامه دفاع را به گونه‌ای مدیریت کنند که هیأت داوران حداقل سه هفته برای اظهار نظر فرصت داشته باشند و پس از دریافت تاییدیه قابل دفاع بودن رساله دانشگاه، مراحل تعیین نهایی زمان دفاع صورت گیرد.

تبصره ۱۳. گروه می‌تواند در جلسه دفاع پایان نامه، حداکثر از یک داور (خارج از دانشگاه) به صورت مجازی استفاده نماید. در این صورت، ناظر تحصیلات تکمیلی مسئول مستقیم درج نمره داور خارج از دانشگاه و تایید و امضاء صورتجلسه‌های مربوطه از طرف داور خارج از دانشگاه می‌باشد.

ماده ۵۳ (ماده ۳۵ و). نمره رساله در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود:

- مردود (کمتر از ۱۶)

- قبول با درجه؛ متوسط (۱۴-۱۵/۹۹)، خوب (۱۶-۱۷/۹۹)، خیلی خوب (۱۸-۱۸/۹۹) و یا عالی (۲۰-۱۹).

تبصره ۱ (تبصره ۹ و). چنانچه ارزشیابی رساله مردود اعلام شود، حداکثر یک نیمسال تحصیل به دانشجوی اجازه داده می‌شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیأت داوران، یک بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۲ (تبصره ۹ و). دانشجویی که در سنوات مجاز تحصیلی با موفقیت از رساله خود دفاع نکند، با رعایت ضوابط مربوط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی گذرانده شده را دریافت می‌کند.

تبصره ۳. دانشجوی ملزم است حداکثر سه ماه پس از دفاع، اصلاحات مورد نظر هیأت داوران را در رساله اعمال و به تایید استاد راهنما برساند. در غیر این صورت بابت هر هفته تاخیر، هزینه یک هجدهم شهریه ثابت یک نیمسال تحصیلی دانشجوی دکتری نوبت دوم (حداکثر تا هجده هفته) از دانشجوی اخذ شده و سپس نمره پایان نامه وی ثبت و مجوز تسویه حساب صادر می‌شود.

تبصره ۴. در شرایط خاص و به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، موضوع تبصره ۳ این ماده قابل افزایش تا شش ماه می‌باشد.

ماده ۵۴ (ماده ۳۶ و). ملاک دانش آموختگی، گذراندن کلیه واحدهای دوره، داشتن میانگین کل حداقل ۱۶ و موفقیت در دفاع از رساله است.

تبصره ۱ (تبصره و). تاریخ دانش آموختگی، روز دفاع یا کسب درجه قبولی از رساله است.

ماده ۵۵ (ماده ۳۷ و). چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین رساله مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب، کپی برداری و مانند اینها) شود و تخلف او از سوی دانشگاه تأیید گردد، از ادامه تحصیل محروم و اخراج می‌شود.

تبصره ۱ (تبصره و). احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی دانشگاه منجر به ابطال مدرک صادر شده وی خواهد شد.

تبصره ۲. مرجع تشخیص و تأیید تخلف علمی، کمیته بررسی تخلفات پژوهشی دانشگاه می‌باشد.

ماده ۵۶. ضوابط مربوط به بررسی و تصویب طرح پیشنهادی برای انجام رساله دکتری، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی، حضور و غیاب دانشجو، تصمیم‌گیری در موارد خاص و سایر موارد اجرایی این آیین نامه بر اساس شیوه نامه اجرایی مصوب دانشگاه و اصول مندرج در این آیین نامه انجام می‌شود.

پیوست آیین نامه یکپارچه آموزشی

- ۱. وزارت:** منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.
- ۲. دانشگاه:** منظور هریک از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی دارای مجوز تأسیس از مراجع ذیربط که مجری دوره‌های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی هستند.
- ۳. آموزش رایگان:** منظور آموزش دانشجو در طول سنوات مجاز دوره تحصیلی، بدون پرداخت هزینه (در دانشگاه‌های استفاده کننده از بودجه عمومی دولت) است.
- ۴. دانشجو:** فردی است که در یکی از دوره‌های آموزش عالی برابر ضوابط معین، پذیرفته شده، ثبت نام کرده و به تحصیل مشغول است.
- ۵. دانش آموخته:** فردی است که یکی از رشته‌های دوره‌های تحصیلی را با موفقیت به پایان رسانده و برابر ضوابط معین، گواهی یا مدرک تحصیلی مربوطه را دریافت کرده است.
- ۶. حضوری:** شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو به صورت تمام وقت در فعالیت‌های تحصیلی دانشگاه شرکت می‌کند.
- ۷. غیر حضوری:** شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو بدون حضور در دانشگاه، در فعالیت‌های تحصیلی دانشگاه شرکت می‌کند.
- ۸. نیمه حضوری:** شیوه‌ای از پذیرش است که بخشی از آموزش آن حضوری و بخش دیگر غیر حضوری به انجام می‌رسد.
- ۹. شهریه پرداز:** منظور آموزش دانشجو در یک دوره تحصیلی، به ازای پرداخت هزینه‌ها است.
- ۱۰. نیمسال تحصیلی:** بازه زمانی تعیین شده که شامل ۱۶ هفته آموزش و ۲ هفته امتحانات پایانی است.
- ۱۱. بازه تابستانی:** بازه زمانی شامل ۶ هفته آموزش و ۱ هفته امتحانات است.
- ۱۲. برنامه درسی:** مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس هر رشته تحصیلی با هدفی مشخص، مصوب مراجع قانونی است.

۱۳. **واحد درسی:** ارزش مقداری درسی است که مفاد آن برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، علمی یا آزمایشگاهی ۳۲ ساعت، کارگاهی یا عملیات میدانی (بازدید علمی) ۴۸ ساعت، کارورزی یا کار در عرصه ۶۴ ساعت و کارآموزی ۱۲۰ ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی یا بازه تابستانی است و طبق برنامه درسی مصوب اجرا می‌شود.
۱۴. **درس جبرانی:** درسی است که با تأیید گروه آموزشی، گذراندن آن برای رفع کمبود دانش یا مهارت دانشجو در آغاز دوره تحصیلی ضروری تشخیص داده می‌شود.
۱۵. **مشروطی:** وضعیت تحصیلی است که دانشجو در یک نیمسال برحسب مقررات هر دوره تحصیلی معدل کمتر از حد نصاب تعیین شده در آن دوره را کسب کرده باشد.
۱۶. **رشته تحصیلی:** یک شعبه فرعی از شاخه‌های علمی که به لحاظ موضوع دارای قلمرو مشخص و متمایز از سایر شاخه‌های علمی است و به احراز دانش تخصصی، مهارت یا کارآمدی معینی می‌انجامد.
۱۷. **گرایش تحصیلی:** به شعبه‌ای از یک رشته که ناظر بر وجه تخصصی آن باشد اطلاق می‌شود. اختلاف درس‌ها در دو گرایش از یک رشته نباید از ۷۰ درصد کل واحدهای رشته بیشتر باشد.
۱۸. **کاردانی پیوسته:** دوره تحصیلی است که دارندگان مدرک دیپلم، (در نظام آموزشی دارای پیش دانشگاهی بدون نیاز به گذراندن دوره پیش دانشگاهی) به آن وارد می‌شوند و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب به دریافت مدرک کاردانی نائل می‌آیند.
۱۹. **کاردانی ناپیوسته:** دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش دانشگاهی) به آن وارد می‌شود و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب به دریافت مدرک کاردانی نائل می‌آیند.
۲۰. **کارشناسی پیوسته:** دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش دانشگاهی) به آن وارد می‌شود و با گذراندن حداقل ۱۳۰ واحد درسی طبق برنامه مصوب به دریافت مدرک کارشناسی نائل می‌آیند.
۲۱. **کارشناسی ناپیوسته:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کاردانی (پیوسته یا ناپیوسته) آغاز و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب به دریافت مدرک کارشناسی منتهی می‌شود.
۲۲. **کارشناسی ارشد:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی آغاز می‌شود و شامل ۲۸ تا ۳۲ واحد درسی است.
۲۳. **دکتری تخصصی:** دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی ارشد آغاز می‌شود و شامل ۳۶ واحد درسی است.
۲۴. **گروه آزمایشی:** مجموعه رشته‌های تحصیلی در دوره متوسطه است که با توجه به مواد آزمونی مشترک، دسته بندی می‌شود.
۲۵. **گروه آموزشی:** بنیادی ترین واحد سازمانی دانشگاهی متشکل از تعدادی عضو هیات علمی با تخصص مشترک در یک رشته علمی خاص یا چند رشته متجانس که به منظور ایجاد و اجرای آن رشته تحصیلی در دانشگاه تشکیل می‌شود.
۲۶. **دوره هم عرض:** دوره‌ای است که در مجموعه گروه‌های آموزشی هم راستا تعریف شوند.

۲۷. **شورای آموزشی:** یکی از شوراهای تخصصی در نخستین سطح سیاست گذاری و برنامه ریزی راهبردی در امور آموزشی دانشگاه است که به منظور ایجاد هماهنگی و تسهیل در امور اجرایی مرتبط با تحصیل دانشجو در حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی تشکیل می‌شود.

۲۸. **شیوه آموزشی - پژوهشی:** شیوه‌ای تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی که برنامه درسی مربوط به آن، علاوه بر واحدهای درسی مشتمل بر اجرای یک پروژه تحقیقاتی است که منجر به پایان نامه و رساله می‌شود.

۲۹. **رساله:** مستند علمی است که در فرآیند تحصیل دانشجوی دوره دکتری تخصصی و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی و با راهنمایی استاد/استادان راهنما و حسب مورد براساس استانداردهای پژوهشی تدوین می‌شود.

۳۰. **استاد راهنما:** یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو در انجام پایان نامه یا رساله بر عهده دارد.

۳۱. **استاد مشاور:** یکی از اعضای هیأت علمی و یا فرد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام پروژه، پایان نامه و یا رساله بر عهده دارد.

۳۲. **هیات داوران:** اعضای هیات علمی یا افراد متخصص دارای صلاحیت دانشگاهی هستند که برای ارزیابی کمی و کیفی پایان نامه ارائه یا رساله دانشجو در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی مطابق دستورالعمل اجرایی مصوب دانشگاه انتخاب می‌شوند.

۳۳. **ماده و:** منظور همان ماده وزارتی است که در آیین نامه جلسه شماره ۸۸۹ به تاریخ ۳۰/۱۰/۱۳۹۶ ابلاغ شده و در آن اجازه افزودن مواد و تبصره های دیگر به شورای آموزشی دانشگاه واگذار شده است.

۳۴. **تبصره و:** منظور همان تبصره وزارتی است که در آیین نامه جلسه شماره ۸۸۹ به تاریخ ۳۰/۱۰/۱۳۹۶ ابلاغ شده و در آن اجازه افزودن مواد و تبصره های دیگر به شورای آموزشی دانشگاه واگذار شده است.

مواد و تبصره‌های وزارتی و پیوست این آیین‌نامه در جلسه شماره ۸۸۹ تاریخ ۳۰/۱۰/۱۳۹۶ به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی رسیده و مواد و تبصره‌های دانشگاهی این آیین‌نامه در جلسه مشترک شوراهای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه مورخ ۳۰/۰۴/۱۳۹۷ به تصویب رسیده است و برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۸ - ۱۳۹۷ و پس از آن لازم‌الاجرا است و تمام آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مغایر با آن لغو و بلااثر اعلام می‌شود.

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه